

Анализ

на разходите за квоти въглеродни емисии на „Топлофикация София“ ЕАД 2019 – 2024 г.¹

Настоящият анализ има за цел да установи дали разходите на „Топлофикация София“ за квоти въглеродни емисии се управляват с грижата на добър стопанин, или е имало възможности за спестяване на средства, които не са оползотворени.

Изводът е, че за последните 6 години² „Топлофикация София“ е имала потенциал за спестяване на средства в размер на около 200 млн. лв. от квоти въглеродни емисии.

Дори и тази сума да е завишена, вследствие усредняване на цените и евентуални допълнителни разходи, които не са взети предвид, потенциалът за спестяване на средства е твърде значителен, за да се negliжират възможностите за постигане на по-изгодни за дружеството условия за закупуване на квотите.

Разглежданият период започва от 2019 г., когато влиза в сила договорът между „Топлофикация София“ и „Гранд Кепитал“ ООД за закупуване на квоти от името и за сметка на общинското дружество на фиксирана цена от 28.50 евро/тон, с включена агентска комисионна в размер на 0.5 евро/тон. През 2020 г. правоприменик по договора става „Гранд Енерджи Дистрибушън“ ЕООД, като фиксираната цена на квотите се увеличава значително – до 45 евро/тон, за 60% от закупените квоти, превишавайки съществено пазарната цена за същия период. Това е видно от посочените в заявленията на „Топлофикация София“ към [Комисията за енергийно и водно регулиране \(КЕВР\)](#) отчетни данни за съответните години.

През 2021 г. този договор е прекратен, но „Топлофикация София“ продължава да закупува квоти на неизгодни за дружеството цени, сравнено с пазарните такива. В отчетните данни за 2021 г. и следващите години липсва информация за цените, на които са закупени конкретните партии квоти, поради което анализът се базира на направените общи разходи за квоти и количествата закупени от дружеството квоти.

1. Разходи за квоти въглеродни емисии

Година	Верифициран и емисии (t)	Безплатни квоти (t)	Закупени квоти за емисии (t)	Разходи за квоти за емисии (лв)	Средна цена на закупени квоти (лв/t)
2019	1 240 278	307 650	930,000	51 784 706	55.68
2020	1 254 028	25 816	1 254 028	92 490 000	73.75
2021	1 417 958	206 394	1 211 102	209 786 000	173.22
2022	1 249 280	204 655	1 046 086	188 830 000	180.51
2023	1 384 468	201 316	1 079 820	197 880 000	183.25

¹ До 31.03.2024 г.

² Данните за верифицирани емисии и цени на квотите за 2024 са прогнозни; използвани са само [исторически борсови цени до 31.03.2024 г.](#)

GREENPEACE

2024	1 293 844	197 699	1 096 145	197 879 503	180.52
------	-----------	---------	-----------	-------------	--------

Данните за верифицирани емисии за [2020 г.](#), [2021 г.](#) и [2022 г.](#) са от официалните доклади, публикувани на [сайта на ИАОС](#).

Безплатните квоти за 2020 г. в размер на 25 816 t са прехвърлени от 2019 г. В заявленията на „Топлофикация София“ към КЕВР за утвърждаване на цени е посочено, че за ценовите периоди 01.07.2019 г. – 30.06.2020 г. и 01.07.2020 г. – 30.06.2021 г. на дружеството не се полагат безплатни квоти.

Данните за 2023 г. и 2024 г. са прогнозни, съгласно заявление на „Топлофикация София“ към КЕВР за утвърждаване на преференциални цени на електроенергия, произведена от високоефективно комбинирано производство, за регулаторния период 01.07.2023 г. – 30.06.2024 г.

Данните за безплатни квоти, закупени квоти и разходи за квоти са взети от подадените от „Топлофикация София“ заявления към КЕВР за утвърждаване на преференциални цени на електроенергия, произведена от високоефективно комбинирано производство, за съответния регулаторен период.

Средната цена за закупуване на квотите е образувана от стойността на разходите, разделена на броя на закупените квоти за съответната година. В отчетните данни за 2019 г. и 2020 г. в подадените към КЕВР заявления са посочени [конкретните цени](#), на които са закупени съответните квоти, с включени агентски комисионни. Прави впечатление, че 99% от квотите за 2019 г. са закупени на фиксирана цена в размер на 28.50 евро/тон, както е договорено в договора на дружеството с „Гранд Кепитал“ ООД.

За 2020 г. близо 34% от квотите са на стойност 29.70 евро/тон, 4.24% са поръчани за 27.75 евро/тон, а останалите над 60% струват между 44 и 45 евро/тон. Доколкото пазарните цени на квотите не се доближават до тези стойности в нито един момент през 2020 г., може да се направи обосновано заключение, че тези цени са фиксирани и най-вероятно са заложени в договора с „Гранд Кепитал“ и платени на неговия правоприемник „Гранд Енерджи Дистрибушън“ в значителен ущърб на „Топлофикация София“, тъй като най-високата цена на годишните фючърси за 2020 г. е била 33 евро/тон.

Цените, на които са закупени конкретните партии за следващите години след 2020 г., са заличени в отчетните данни на „Топлофикация София“, съдържащи се в заявленията към КЕВР.

Прогнозираните от „Топлофикация София“ пазарни цени на квотите за регулаторните периоди, за които се отнасят заявленията, са представени в следната таблица, спрямо средните исторически пазарни цени на годишните фючърси на платформата ЕЕХ за същите периоди.

Регулаторен период	Прогнозна пазарна цена на квотите (лв/t)	Средна пазарна цена на квотите (лв/t)
01.07.2019 г. - 30.06.2020 г.	43.03	46.91

GREENPEACE

01.07.2020 г. - 30.06.2021 г.	48.90	69.89
01.07.2021 г. - 30.06.2022 г.	78.23	143.27
01.07.2022 г. - 30.06.2023 г.	156.47	164.57
01.07.2023 г. - 30.06.2024 г.	180.52	139.90

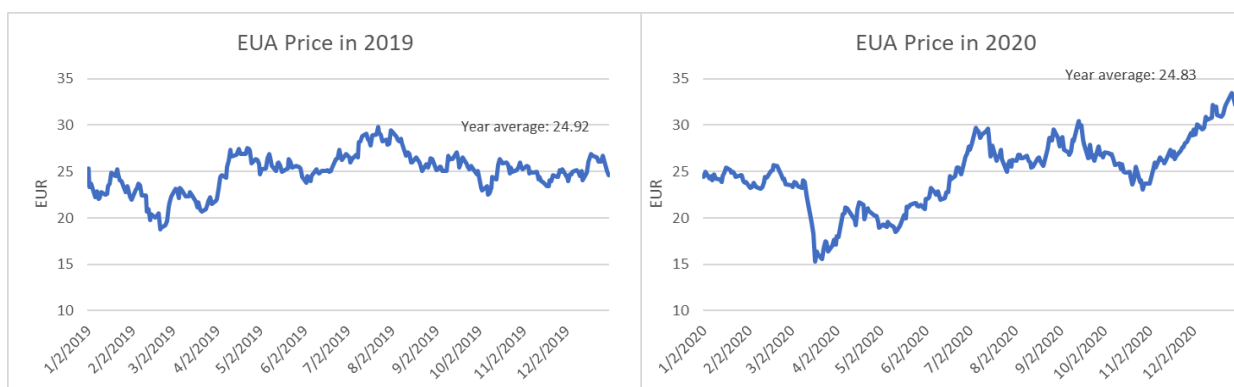
Средната пазарна цена за текущия регулаторен период 01.07.2023 г. - 30.06.2024 г. се базира на исторически данни до 31.03.2024 г. В следващите три месеца на 2024 г. до края на регулаторния период може да се очаква известно поскъпване на квотите, което ще доведе до увеличение на средната пазарна цена на квотите за целия период.

Наблюдава се разлика между прогнозите на дружеството и реално направените разходи за емисии. Фиксираните цени на договорите са по-високи от заложените от дружеството прогнозни цени в заявленията му към КЕВР. Тези сравнения будят въпроси за добросъвестното управление на средствата.

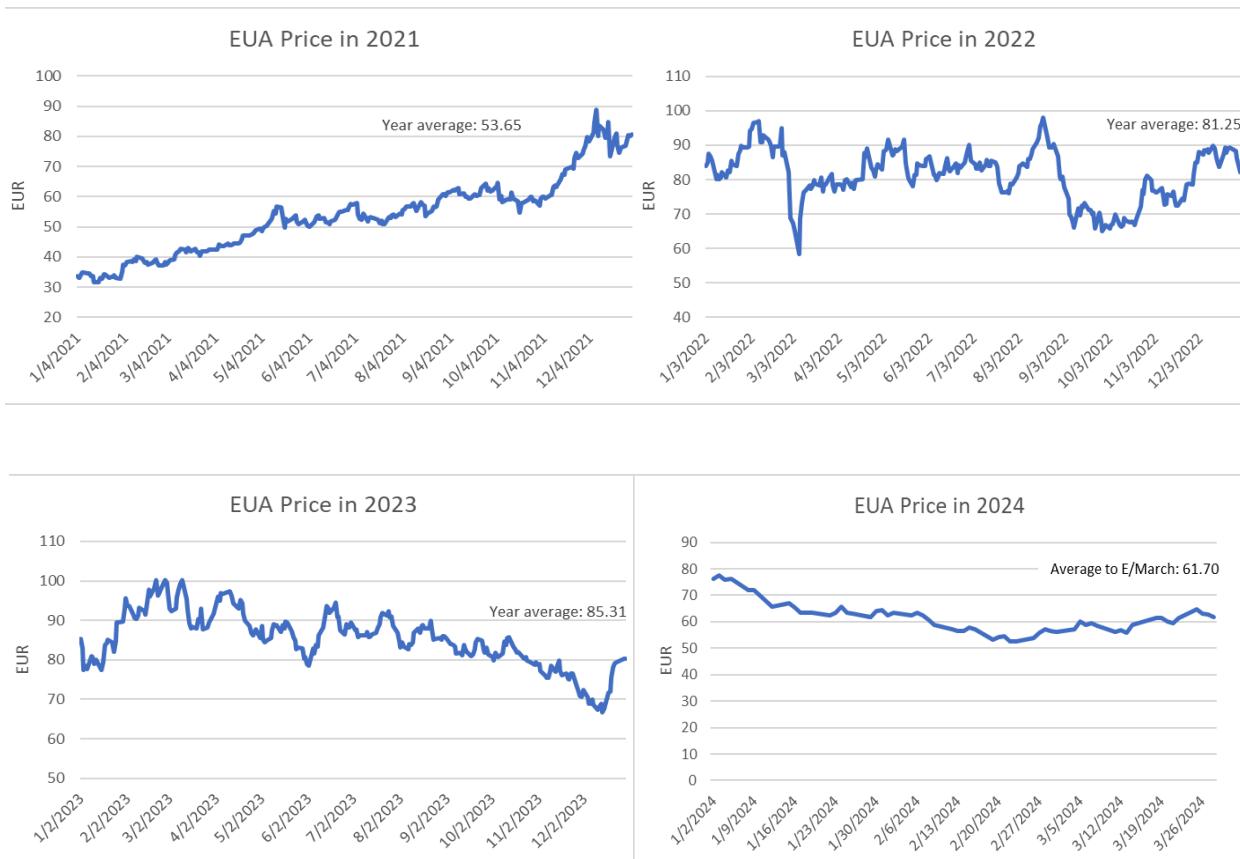
2. Пазарни цени на квотите въглеродни емисии

Годишни фючърси евро/тон			
Година	Най-висока цена	Най-ниска цена	Средно-годишна
2019	29.95	18.4	24.92
2020	33.5	14.34	24.83
2021	90.75	31.29	53.65
2022	99.22	55	81.25
2023	101.18	65.99	85.31
2024	81.25	64.81	72.61

Данните в таблицата са от исторически цени на европейските квоти (EUA) на платформата EEX. Следните графики представят движението на цените на годишните фючърси за този продукт за всяка от разглежданите години.

GREENPEACE

Прави впечатление близо трикратното повишение на цените на квотите в рамките на 2021 г. За този период прогнозната пазарна цена, посочена в заявленията на „Топлофикация София“ към КЕВР, е 48.90 лв./тон за първата половина на 2021 г. и 78.23 лв./тон за втората половина на годината, а средната цена на закупените от дружеството емисии за 2021 г. е 173.22 лв./тон.

От графиката по-горе е видно, че най-същественото поскъпване на квотите се наблюдава през последната четвърт на годината, когато дружествата или вече са закупили необходимите им количества квоти, или им остава да закупят вече съвсем малка част от тях. Би следвало това повишение да не се е отразило скокообразно на разходите на дружеството за квоти. В същото време обаче **средната цена на закупените от „Топлофикация София“ квоти за 2021 г. е много по-висока от средната пазарна цена.**

Графиките на цените по-горе – с изключение на 2021 г. – също така показват еднообразна тенденция към понижаване на цените в края на първото тримесечие. Тогава изтича крайният срок за захранване на сметките за квоти на операторите в съответните регистри за предходната година и операторите вече са закупили всички необходими им квоти за това. **Знаейки тази тенденция, дружеството би могло, например, да планира закупуването на по-голяма част от квотите си за следващия период в този времеви диапазон, за да си обезпечи изгодна цена на годишни фючърси за следващата година.**

GREENPEACE

Съотношението между средните цени на закупуване от „Топлофикация София“ и средните пазарни цени за съответните години е представено в следната таблица:

Годи-на	Закупен и квоти за емисии (t)	Средна цена на закупени квоти (лв/t)	Средна пазарна цена на квотите (лв/t)	Разлика разходи минус пазарна цена (лв/t)	Потенциално спестяване (лв)*	Такси и комисионн и (3.00 евро/t)	Потенциалн о нетно спестяване (лв)
2019	930 000	55.68	48.74	6.94	6 457 172.25	0.00	6 457 172.25
2020	1 228 212	75.30	48.56	26.74	32 844 022.66	0.00	32 844 022.66
2021	1 211 102	173.22	104.93	68.29	82 704 728.64	-11 843.55	82 692 885.09
2022	1 046 086	180.51	158.91	21.60	22 595 231.51	-10 229.83	22 585 001.68
2023	1 079 820	183.25	166.85	16.40	17 710 027.45	-10 559.72	17 699 467.73
2024	1 096 145	180.52	142.01	38.51	42 212 864.79	-10 719.37	42 202 145.43

За 2020 г. борсовата такса за купувачи на първичен търг на платформата EEX за сделки с квоти за емисии е 3.32 евро/кило-тон, т.е. 0.0033 евро/тон. Годишната такса за ползване на платформата за сключване на сделки с квоти за емисии е 2500 евро. За 2021 г. транзакционната такса за първични купувачи е 0.0028 евро/тон, а за 2022 г. – 0.0037 евро/тон. През 2023 г. таксата за първични купувачи е 0.0039 евро/тон, а годишната такса за участие е увеличена на 5000 евро. Ако купувачът участва само на първични търгове, не дължи годишна такса. Клиъринг³ таксата на ЕСС (European Commodity Clearing) за клиъринг на транзакция е 0.0005 евро/тон, а таксата за доставка на квотите в регистъра – 0.00058 евро/тон за 2024 г. Тъй като отражението им върху разходите по сделките е минимално, за целите на изчисленията е взета обща сума на борсови и клиъринг такси в размер на 0.005 евро/тон за всяка от разглежданите години.

За 2019 г. и 2020 г. сумата за такси и комисионни е приравнена на нула, тъй като агентските комисионни са включени в цената на квотите по договора с „Гранд Кепитал“/„Гранд Енерджи Дистрибушън“.

От горната таблица прави впечатление, че средната цена на закупените квоти превишава – в някои от годините значително – средната пазарна цена през съответната година. Обичайната практика при ползването на борсови посредници е на посредника да се заплаща комисионна, но цената, на която се купуват квотите, да е максимално изгодна за купувача. Ако пък цената е фиксирана, то целта би било да се хеджира рискът от бъдещо повишение на цените на квотите, а не договорната им цена да се фиксира значително над пазарната. Това води до заключението, че „Топлофикация София“ не е положило достатъчно усилия да заложи максимално изгодни за дружеството условия при търсенето на посредник, който да купува квотите от негово име и за негова сметка.

³ Процесът на сключване на финансови сделки, който гарантира, че ще бъдат осъществени всички условия по даден договор, включително изплащането на неговата стойност и доставката на предварителното определеното количество и качество от даден актив. Това означава, че ако участникът не изпълни условията по договора си изобщо, или не го направи в срок, клиъринг агентът ще го направи вместо него. Затова клиъринг агентът събира клиъринг такса. Клирингът е от решаващо значение за функциониране на финансовите пазари.

3. Извод

По време на действието на договора на „Топлофикация София“ с „Гранд Кепитал“/„Гранд Енерджи Дистрибушън“ дружеството е купувало квотите си на неизгодни цени спрямо пазарните. Макар през 2021 г. договорът да е бил прекратен, „Топлофикация София“ е продължила да купува квотите при очевидно неблагоприятни за дружеството условия. От горните изчисления е видно, че през разглеждания период е било възможно спестяване на разходи за квоти в размер на 20 – 30 млн. лв. годишно, дори и ако не вземем под внимание 2021 г., заради бързото нарастване на цените на квотите тогава и повишения риск от сключване на неизгодни сделки за всички участници на пазара. Получените данни показват липса на грижа на добър стопанин по отношение на сделките с квоти за емисии, от което може да се заключи, че посредникът „Гранд Енерджи Дистрибушън“ най-вероятно е заменен с друг/и при не особено изгодни условия.

Ако дружеството „Топлофикация София“ бе положило усилия да се запознае с динамиката на пазарните цени, можеше да договори с търговец доста по-изгодни цени за закупуването на нужните му квоти. От отчетите към КЕВР е видно, че квотите се закупуват периодично през годината, а не закуп, което предполага гъвкавост и добро управление на ценовия риск и допълнително затруднява обяснението на твърде високите разходи за квоти.

Анализът показва потенциал за спестяване на обща стойност около 200 млн. лв. за последните шест години. Това е твърде значителна сума, особено за компания в незадоволително финансово състояние, за да бъде пренебрегната като област за по-ефективно управление на средствата.

GREENPEACE

Приложения:

1. [Таблица 01](#): Заявления към КЕВР за цени на въглеродни емисии за периода 2018-2022 г.
2. [Таблица 02](#): Исторически борсови цени на квотите за емисии за периода 2019 - 2024 г.

Източници:

- [Заявления към КЕВР за утвърждаване на преференциални цени на електроенергията от високоефективно електропроизводство](#) за регулаторни периоди 2019-2020 | 2023-2024
- [Доклад за утвърждаване от СОС на бизнес план на Топлофикация София за 2023 г.](#), стр. 7 – прогнозни разходи за емисии за 2023 г.
- [Доклад за утвърждаване от СОС на бизнес план на Топлофикация София за 2022 г.](#), стр. 9 – прогнозни разходи за емисии за 2022 г.
- [Доклад за утвърждаване от СОС на бизнес план на Топлофикация София за 2021 г.](#), стр. 8 – прогнозни разходи за емисии за 2021 г.
- <https://www.mediapool.bg/toplofikatsiya-sofiya-speshno-tarsi-230-mln-lv-za-mrasni-emisii-news-332512.html> - разходи за емисии за 2021 г.
- https://www.dker.bg/uploads/zaqvlenea_ceni/2023/toplo/1_TF_Sofia_2023.zip, стр. 4 – отчет за променливите разходи за 2022 г.; стр. 87 – прогнозни разходи за закупуване на квоти за рег. период 01.07.2023 – 30.06.2024
- [Доклад за дейността 2020](#), стр. 18 – Разходи за емисии
- http://eea.government.bg/bg/r-r/r-te/registry/doc/Allocationtable_2023.xls - разпределение на безплатни квоти на операторите на инсталации
- [Делегиран регламент \(ЕС\) 2019/331](#) за разпределението на безплатни квоти от 2021 г.
- <https://eea.government.bg/bg/r-r/r-te/verifitsirani-dokladi-23/dokladi-3r>, стр. 3 - Верифицирани годишни доклади за емисиите
- [Исторически цени на годишни фючърси](#) европейски квоти (EUA) на платформата EEX
- [Цени на EUA фючърси на платформата ICE](#)
- [Ценова листа на EEX](#) за всяка от годините от 2020 до 2023
- [Ценова листа на EEC](#) за 2024